

ORIMATTILA PENNALA ALESTALO

Kivikautisen löytöpaikan kaivaus

C. F. Meinander 1959

Jät. 22.3.1960

13.3.73
missä siitepöly- ja piilevä-
analyysit?

Kaivauskertomus

C. F. Meinanderin kaivaus Orimattilan Pennalassa 2.- 4.6.
1959.

Kertomukseen liittyy: Esihist. os.
luettelo 14501 ja 14697.

Valokuvat: 23522-26.

M. Salmen siitepöly- ja piileväana-
lyysit.

Lahden kaupungingeodeetin kiintopiste-
selitys.

Kolme karttaa.

2 karttaa 27/3/1996

Syksyllä 1958 ilmoitti maanviljelijä Kauko Koivisto Orimattilan Pennalasta löytäneensä isoja kampakeraamisia saviastianpalasia kaivaessaan ojan salaojan putkea varten lähellä sitä paikkaa mistä hän aikaisemmin oli löytänyt kivikautiserreenjalaksen. Allekirjoittanut kävi välittömästi löytöpaikkaa tarkastamassa ja saatoin todeta että suoraan ilmeisesti oli kokonainen saviastia. Kaivauksiin ei kuitenkaan ryhdytty heti vaan otettiin ainoastaan talteen Koiviston löytämät palat (KM 14501) ja siirrettiin paikan tutkiminen otollisempaan ajankohtaan.

Tutkimus suoritettiin 2.- 4. kesäkuuta 1959. Apulaisena-
ni oli ylioppilas Helena Liikanen.

Löytöpaikka sijaitsee Orimattilan pitäjässä, Pennalan kylän Alestalon maalla. Kaivausalueen luoteisreunasta on matkaa 11 metriä Lahden kaupungin rajalle, Renkojokeen 130 m koilliseen. Alastaloon 650 m etelään. Reenjalaksen (KM 12057: 1) löytöpaikalle on n. 50 m itään (ks. Luhon kaivauskertomuksen karttaa v. 1949.)

Löytöpaikka on vanhaa järvenpohjaa, jota on kuivattu pelloksi perkaamalla sen läpi virtaavaa Renkojokea (ks. "Suunnitelma Orimattilan pitäjässä Virenojan, Pennalan ja Renkomäen kylissä olevan Renkojoen perkaamiseksi 1933". Sadealuekartan pääluvälit 29-67). Paikalta on ajettu muttaa pelloille, Kauko Koiviston arvion mukaan ainakin 1 metrin vahvuudelta. Mudanajossa syntyneitä kuoppia on täytetty peltoa raivattaessa, joten ylimmät maakerrokset saattavat olla deformatoidut. Viereiseltä, Lahden kaupungin alueelta olevalta saralta ei ole ajettu muttaa, joten maakerrokset siinä lienevät turmeltumattomia.

Astianpalat löytyivät melko läheltä muinaisjärven rannaa, mikä näkyy suoprofiilimittauksista. Vrt. karttaa 1:

Piste B. Maanpinnan korkeus 69,02 m y.m.p. Pohjasavi näkyvissä.

Piste C. Maanpinnan korkeus 68,74 m y.m.p. Pohjasavi näkyvissä.

Piste D. 68,40 m. Peltomultaa ja detritusta 50 cm, sen alla pohjasavi.

Piste E. 67,83 m 0 - 50 cm peltomultaa ja detritusta. 50 - 95 m karkeaa detritusta. 95 - 130 cm detritusta ja puunjätteitä. 130 - 150 cm savea. 130 cm syvyydessä on jyrkkä detrituksen ja saven raja.

Piste F. 67,57 m y.m.p. 0 - 60 cm rahkaturvetta. 60 - 125 cm karkeaa detritusliejua. 125 - 150 cm harmaata liejua. 150 - 175 cm ohutta vesiperäistä liejua (lähdesuoni?). 175 - 200 cm savea.

Piste G. 67,28 m y.m.p. 0 - 65 rahkaturvetta. 65 - 100 karkeaa detritusta. 100 - 120 detritusliejua, 120 - 150 harmaata liejua.

Piste H. 67,26 m. 0 - 75 rahkaturvetta. 75 - 145 cm ruskeaa detritusta, 145 - 200 harmaata liejua.

Piste I. 67,14 m. 0 - 20 cm peltomultaa. 20 - 83 cm rahkaturvetta. 83 - 150 cm detritusliejua. 150 - 250 cm liejua, 250 - 300 cm savea tai liejua.

Maanpinta on jokseenkin tasainen pisteestä I Renkojokeen saakka.

2
Saviastianpalojen löytökohta on jokseenkin piste F:n tasossa. Siitä lounaaseen maanpinta nousee n. 1,5 m korkeaksi törmäksi, joka, päättäen detritusliejun loppumisesta n. 68 m:n tasolla, on muinaisjärven rantalinja. Siitä edelleen lounaaseen maanpinta nousee loivasti ja on savipintainen. Törmässä on voimakkaita lähteitä, jotka silloin tällöin purkautuvat tulvamaisesti, levittäen vahvasti rautapitoista savea suopellon pintaan. Kauko Koiviston saran poikki tekemän salaojan tarkoituksena olikin lähdeveden johtaminen avo-ojaan.

12 cm
5 cm
Löytökohdalla avattiin 4 x 6 m laaja kaivausalue. Alueen kulmien korkeus on 67,50 - 67,29 m y.m.p. Saviastianpalat, jotka kaikki kuuluvat yhteen astiaan, löytyivät 4 m² alalta (ruudusta B 1). Ne olivat melko hajallaan, mutta on kuitenkin mahdollista, että astia on kokonaisuutena asetettu järvenpohjaan. Ylimmät palat olivat 67,27 m korkeudella heti kyntö-
mullan alla, alimmat varmasti in situ olevat palat tulivat esille 67,15 m:n tasossa. Yksi pala oli 67,02 m:n tasossa, mutta koska se löytyi viemärikaivannon kohdalla, on luultavaa että se on liikkunut ojaa kaivettaessa. Pääosa paloista oli 67,25 - 67,20 m:n korkeudella.

Saviastianpalat olivat vahvasta vesipähkinäkerroksesta (Trapenatans). Pähkinänkuoria oli runsaasti varsinkin astianpalojen

välissä, joten on mahdollista, että astia aikanaan on ollut täynnä niitä. Samasta tasosta löytyi runsaasti puunjätettä, mutta joukossa ei huomattu veistettyjä paloja.

Kaivaus ulotettiin ruuduissa A 1 ja B 1 80 cm syvälle, ruuduissa C 1 sekä A - C 2 50 cm syvälle.

Löytötasossa oli karkeaa detritusliejua. Ruuduissa A 1 ja B 1 huomattiin vesipähkinäkerroksen päällä n. 3 cm vahvuisen rahkasammalkerros. Astianpalojen alla oli 1 - 2 cm vahva liejukerros, jota saattoi seurata läpi koko kaivausalueen; se on todennäköisesti lähdepurkauksen aiheuttama.

Paikalla otettiin kaksi maanäytesarjaa; toinen löytökohtalalla (referenssitaso 67,17), toinen kaivauspaikalta 22 m luoteeseen, mistä ei tiettävästi ole ajettu mutaa (referenssitaso 68,50). Näytesarja 1:n kohdalla oli kerrosjärjestys seuraava -105 cm:iin saakka detritusliejua; - 110 cm hiekan sekaista liejua; 115 - 350 cm savea. Näytesarja 2:n kohdalla: 0 - 30 cm kyntömultaa, 30 - 80 cm ruskeaa turvetta, 85 - 155 karkeaa detritusliejua, 160 - 170 hienoa detritusta, 175 - 200 hiekan sekaista detritusta, 205 hienoa detritusta, 210 - 215 karkeaa detritusta, 220 - 400 savea. Maanäytteet on lähetetty Geologiselle tutkimuslaitokselle (tri M. Salmelle) tutkittaviksi.

Kaivausalueelta lounaaseen kaivettiin 1 m levyinen koeoja (ruudut B I - IX). Ruudussa B IX oli kovaa, ruostepitoista savea heti ruohomullan alla. Ruudusta B VIII löydettiin kvartsiiskos ja hajonnut liesikiveys turvekerroksessa. Ruudussa B VII oli pohjasaven yläpinta ruudun yläosassa 67,73 m korkealla, sen alaosassa 67,43 m korkealla. Ruudusta B VII löydettiin kymmenkunta nyrkinkokoista liesikiveä. Ruudussa B IV oli

ohut savikerros 67,59 m korkeudella; sen alta löytyi kvartsi-iskos (ehkä stikkeli); pohjasavi alkoi 67,08 m korkealla. Ruudussa B III seurattiin pääkaivausalueella todettua, keramiikkatason alapuolella olevaa ohutta savi-kerrostumaa; kerros hävisi vähitellen korkeudella 67,29. Ruutuja B II ja B I kaivettiin 50 cm syvälle.

Korkeudet on laskettu Lahden kaupungin maanmittausosaston pystyttämästä kiintopisteestä n:o 595, jonka absoluuttinen korkeus on 76,996 m. Kiintopiste (ks. liitettä) sijaitsee Alestalon pihamaalla.

Helsingissä helmikuun 18 päivänä 1960.

↑ 130 metriä Renkojokeen

▨ = ylemmän tason savias-tianpaloja
▩ = alemman tason savias-tianpaloja.

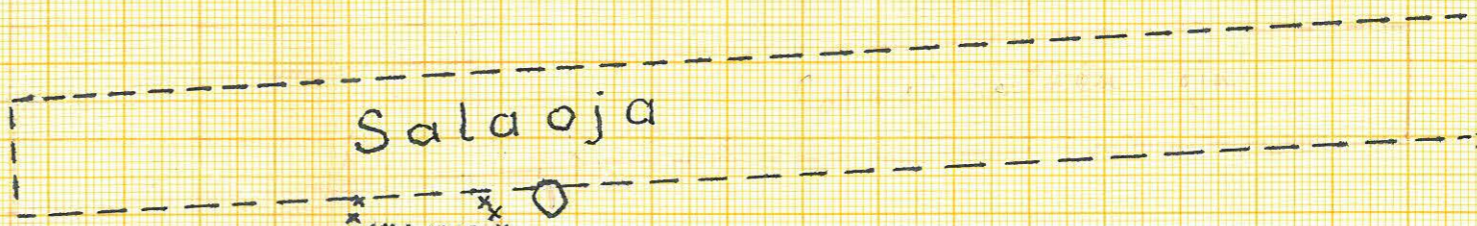
67.36 C 67.36 B 67.29 A 67.37

2

2

67.45x

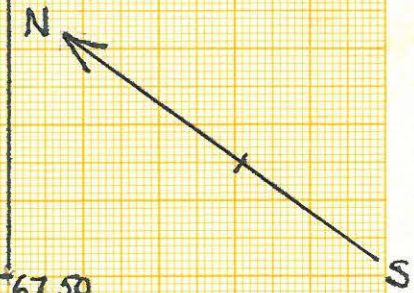
67.40x

Maanäyte-
Sarja
I

1

1

67.50

67.50

← 11 metriä Lahden kaupungin rajalle

67.49

67.50

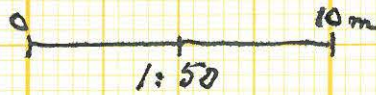
I

2 m

67.54

67.52

Oriinattila, Alestalo 1959

xA

xB

xC

xD

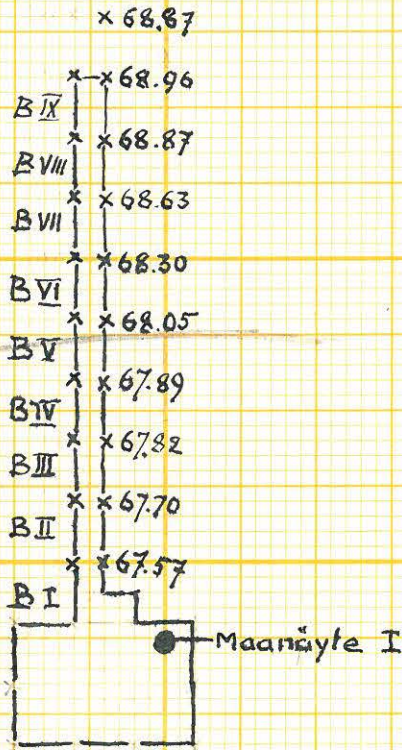
xE

xF

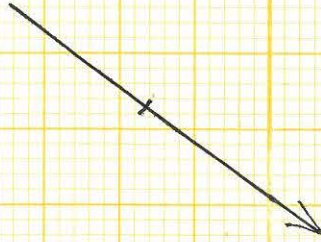
xG

xH

xI

● Maanäytle II

Esihistoriallinen osasto

7. 10. 1959.

Kaupungingeodeetti

N:o 2109

Vesijärvenkatu 11

L a h t i.

Menneenä kesänä suoritin muinaistieteellisiä tutkimuksia Orimattilan Pennalan kylässä, Alestalon maalla, aivan Lahden kaupungin rajalla. Korkeusmittauksissa käytin lähtökohtana Alestalon tontilla olevaa, pultilla kiintokallioon merkittyä kiintopistettä, joka talon omistajan ilmoituksen mukaan on Lahden kaupungin geodeettitoimiston pystyttämä.

Pyydän saada vaivata Teitä tiedustelemalla tämän kiintopisteen absoluuttista korkeutta. Numeroa en tiedä, mutta piste löytynee kartoistanne Lahden - Orimattilan maantien länsipuolelta, Alestalon asuinrakennuksesta n. 15 m etelään ja maantiestä n. 50 m länteen. Alestalo sijaitsee n. 300 m Lahden kaupungin rajasta etelään.

Kiittäen etukäteen avuliaisuudestanne.

C. F. Meinander

fil.tri, Muinaistieteellisen toimikunnan intendentti

PITÄJÄSANOMAT

Tiistaisin ja perjantaisin ilmestyvä puolueeton uutis- ja ilmoituslehti

TOIMITUS JA KONTTORI: Orimattila, Käkelänkuja
Puhelimet: Orimattila 311 ja 306

Orimattilassa 3.12.1958

Päälevikkialueet:

ORIMATTILA
MYRSKYLA
ARTJARVI
LAPINJARVI
PUKKILA

Suomen Kansallismuseo
Helsinki

Tohtori C. F. Meinanderin pyynnön johdosta lähetän oheiset kuvat,
jotka esittävät Orimattilan Pennalan suolta tehtyä muinaislöytöä.

Kunnioitustevasti:

V. Hakama.

J. K. Kuvat on otettu löytöpäivänä 28.11.-58.

Kuuloskotti 4.12.58

LAHDEN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN JA KIINTEISTÖASIAIN
VIRASTO

Maanmittausosasto

PUHELIN SARJA 49 51

Lahdessa, loka.....kuun 9.....pä 1959.

N:o XIV.21

Viite: kirjeenne 7.10.1959/
2109.

Asia: Korkeuskiintopiste Orimat-
tilan pitäjän Pennalan ky-
lässä.

AT/HV

Muinaistieteellinen toimikunta
Esihistoriallinen osasto
Kansallismuseo
H e l s i n k i

Oheisena lähetämme pisteselituskortin korkeuskiintopisteestä
n:o 595, joka lienee tarkoittamanne kiintopiste. Pisteeseen absoluut-
tinen korkeus on 76.996 metriä.

Uolevi Nuorti
KAUPUNGINGEODEETTI

Lahden kaupungin KORKEUSKIINTO piste

Luokka

I

Karttalehti

N:o

595

Laatu ja sijainti: *ORIMATTILAN PITÄJÄN PENNALAN KYLÄSSÄ*
ALESTALO NIMISEN TILAN PIHALLA KALLIOSSA

y =

x =

h =

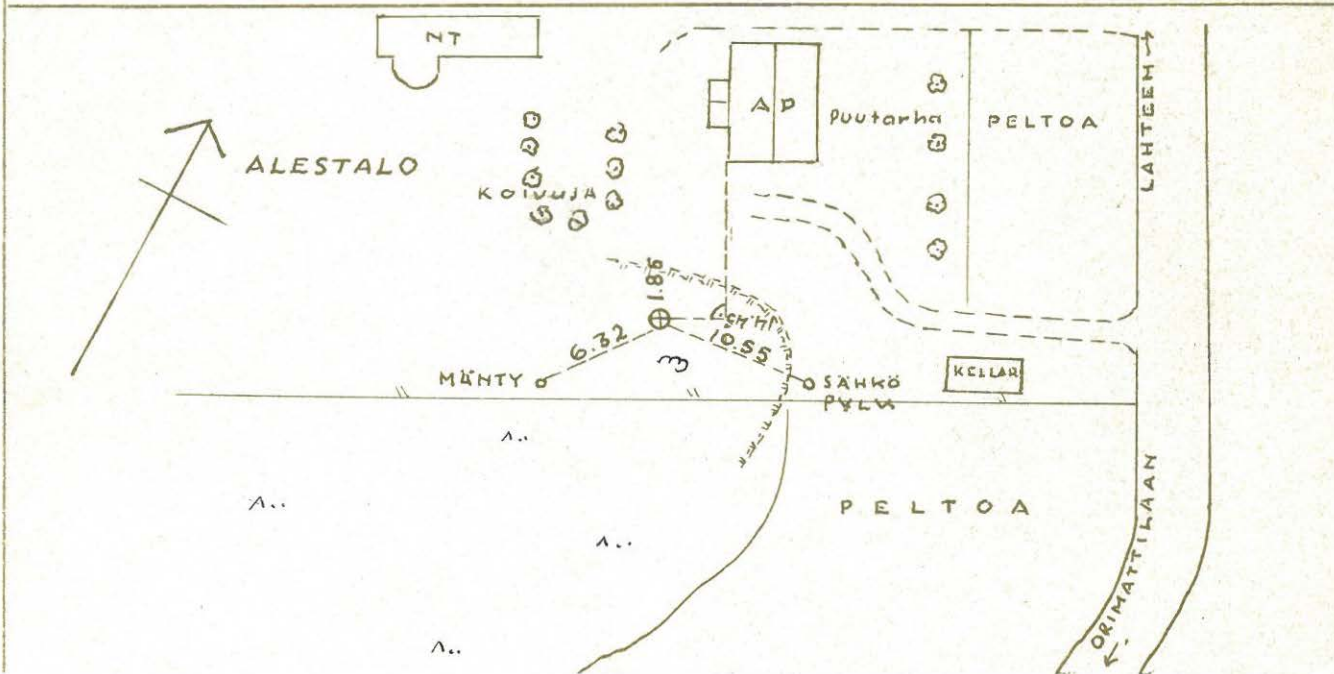
76.996

Suunnittelu:

Rakentaminen: -54 VK.

Havainnot:

Laskut:

Geologian Tutkimuslaitos
 Tri M. Salmi
 O. Finelli

Vuittaan puhelin keskustelumme viime viikolla lähetän maanäytteet Orimattilan Seunalan kylän Aestalon löytopaikalta, josta viime ~~4~~ on löydetty melkein hohonainen kampakersamainen saviastia (KM 14 697) ajalta n. 2200 - 2100 e. Kr. Näytteet ovat allekirjoitukseen ottamia 3.-4. kesäk 1959.

Näytetarja I. Referenssitaso 67.17 m y. mp. alkuperäistä maanpintaa arvon mukaan n. 1 m alempana ja nykyistä peltopintaa 23 sm alempana.

Näyte 1 - välittömästi saviastianpala nro 2:n päältä; korkeus + 7 sm

Näyte 2 - välittömästi saviastianpala nro 2:n alta; korkeus + 5 sm.

Näyte 3 - välittömästi saviastianpala nro 9:n alta; korkeus ± 0 .

Näyte 4 — + 10 cm

Näyte 5 — + 5 cm

Näyte 6 — - 5 cm

Näyte 7 — - 10 cm

Näytteet 8 - 54 — 5 sm välein -15 — -245 sm

Näytteet 55 - 65 — 10 sm välein -250 — -350 sm

Näytesarja II. Näytesarjan referenssitasoni on merkitty 68.50 m y. mp., mutta epäilen tämän mitan virheellisiksi ja n. 50 sm liian korkeaksi. Tältä kohdalta ei ole ajettu ~~mitään~~ ~~mutta~~ ~~maanjämsän~~ ~~taso~~ ~~lienee~~ ~~suure~~ ~~silleen~~ ~~mutta~~ ~~paikka~~ ~~on~~ ~~peltona~~, joten täältäkö ei puuttua kerrostamia. Referenssipinta = maanpinta. Pintap. Pintamaasta 0-30 sm ei otettu ~~Näyte~~ näytteitä.

Näyte 66 — korkeus — 30 sm

67 — " — 40 sm

68 — " — 50 sm

69 — " — 55 sm

Näytteet 70-138 5 sm:n välein.

Näyte 138 — korkeus — 400 sm.

Muistutpanoissani on myös merkiintä kunkin näytteen maanlaadusta, mutta niistä ei liene teille kirjotya.

Erik. osaston p:sta

J. Meinander

GEOLOGINEN TUTKIMUSLAITOS

Otaniemi

helmikuun 25 päivänä 1960

N:o 192

Muinaistieteellinen toimikunta

Esihistoriallinen osasto

Kansallismuseo

H e l s i n k i.

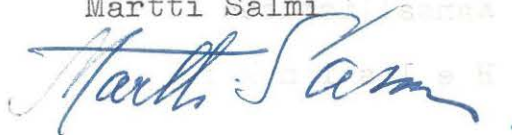
Viitaten kirjeeseen n:o 2192 (14.10.1959) ja sen mukana seuranneeseen maanäytelähetykseen koskien Orimattilan Pennalan kylän Alestalon löytöpaikan (KM 14697) näytesarjoja, allekirjoittanut esittää niiden johdosta seuraavaa.

Geologisen tutkimuslaitoksen maalajiosastossa on suoritettu lähettämistänne näytesarjoista I ja II siitepöly- ja piilevätutkimukset. Tällöin on osoittautunut, että näytesarjojen alimmat osat kuuluvat Yoldiaa vanhempiin sedimentteihin. Saviastialöydön kannalta kuitenkin vasta näytesarjojen yläosan ajoituksella on merkitystä. Näytesarjan I perusteella ei yksinomaisesti voida ajoitusta suorittaa, koska suon ylimmät turvekerrokset on kuorittu paikalta pois. Hyvänä apuna kuitenkin on tällöin näytesarja II, joka voidaan konnektoida sarjan I kanssa. Tällöin osottautuu, että saviastian löytöhorisontti on siitepölydiagrammassa hieman ennen kuusen yleistymisen ajankohtaa. Itämeren kehityksessä tämä merkitsee Litorinakauden loppuvaihetta, metsähistorialli-

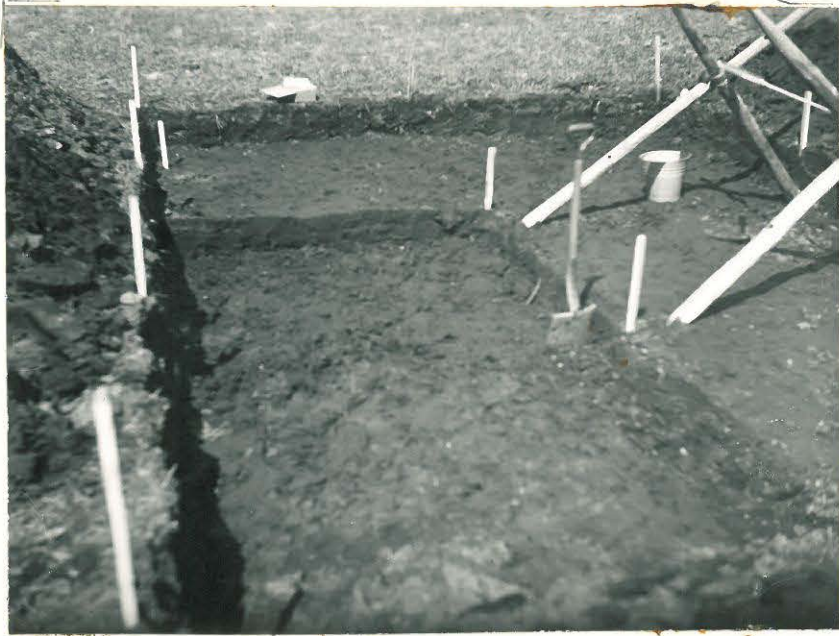
sesti aikalohkoa VIII ja ilmastollisesti subborealin alkua. Nykyisen tietämyksen mukaan ko. ajankohta vastaisi aikaa vähän ennen 2000 v. e.Kr, mutta koska Geologisessa tutkimuslaitoksessa kenties jo tämän vuoden aikana saadaan käyntiin C₁₄- määritykset on varmintä jättää löytöhorison-
tin tarkka absoluuttinen iänmääritys avoimeksi.

Valtionegeologi

Martti Salmi

Orimattila, Alestalo
KM 14501 ja 14697

23524. Löytötaso.

23525. Löytötaso.
Saviastianpaloja
näkyvistä.

23 526. Löytö-
taso. Saviastian-
paloja näkyvistä

Orimattila, Akestals
KM 14501 ja 14697

23.522. Saviastian löytöpaikka etelästä.

23.523. Löytöpaikka lännestä.

C. F. Meinander 1959

